

Peiling van de kennisbehoefte bij JGZ-professionals omtrent taalachterstand en toeleiding naar Voor- en Vroegschoolse Educatie

Samenvatting

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is onderwijs voor peuters en kleuters met een taalachterstand. Het doel is om peuters met een taalachterstand een goede start te laten maken op basisschool en hen voor te bereiden op het leren lezen in groep 3. Voorschoolse educatie voor peuters van 2,5 en 3 jaar vindt plaats op de peuterschool of de kinderopvang. Gemeenten zijn verplicht voldoende voorschoolse educatie van goede kwaliteit te realiseren en zij stellen de criteria op voor toeleiding naar de VVE. Vroegschoolse educatie wordt gegeven in groep 1 en 2 van de basisschool. Voor vroegschoolse educatie zijn basisscholen verantwoordelijk. In de meeste gemeenten voeren professionals in de JGZ het beleid uit en verwijzen naar VVE (Ministerie van VWS, 2012).

Jeugdartsen en -verpleegkundigen in de jeugdgezondheidszorg hebben daarmee een belangrijke rol in het signaleren van taalachterstanden en de doorverwijzing naar VVE. Inzicht in hun huidige kennis(behoefte) en werkwijze is nodig, zodat specifieke bijscholing en het ontwikkelen van lokale protocollen kunnen leiden tot een optimale toeleiding tot de VVE. TNO, afdeling Child Health (Leiden), Hogeschool Utrecht en GGD Hollands Midden hebben hiertoe in opdracht van de gemeente Alphen aan den Rijn een peiling uitgevoerd naar de kennisbehoefte van deze professionals. Cofinanciering voor het project is verkregen via de AWPG NZH.

Vraagstelling

De vraagstelling is tweeledig:

1. Wat is de kennisbehoefte bij professionals om een blootstellings(taal)achterstand adequaat te kunnen signaleren en door te kunnen verwijzen naar VVE?
2. Hoe vindt verwijzing naar VVE binnen de regio plaats? Wat zijn verschillen en wat zijn overeenkomsten?

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd middels een online vragenlijst, die is voorgelegd aan 158 jeugdartsen en -verpleegkundigen uit de regio's Duin- en Bollenstreek, Leiden, Rijnstreek en Holland Midden (incl. Gouda). Invullen was anoniem. De onderwerpen van de vragenlijst waren: normale taalverwerving en kennis van mijlpalen; signalering van taalachterstand; mogelijkheden om blootstellingsachterstand te onderscheiden van een primaire taalstoornis; begeleiding- en verwijsmogelijkheden indien een taalachterstand is geconstateerd; behoefte aan ondersteuning en bijscholing.

Resultaten werden besproken met vertegenwoordigers van de gemeente Alphen aan den Rijn.

Resultaten

Van 99 professionals (62%) is een ingevulde vragenlijst ontvangen. De respondenten zijn vrijwel gelijk verdeeld over de 4 regio's, 71% is jeugdverpleegkundige en 70% heeft vijf of meer jaren werkervaring.

De belangrijkste uitkomsten zijn:

Kennis over taalontwikkeling

- De basiskennis omtrent meertaligheid is bij de meerderheid van de respondenten bekend.
- Kennis over de normale taalverwerving en taalontwikkelingsstoornissen kan in de regio's worden versterkt.
- Vóór het invullen van de vragenlijst schatten medewerkers de eigen kennis hoger in dan ná het invullen.

Screening taalontwikkeling

- Het Van Wiechen-onderzoek en SNEL zijn bij een (ruime) meerderheid bekend.
- De Werkinstructie JGZ / VVE is bij 60% van de respondenten bekend.
- Medewerkers hebben behoefte om een GGD-logopedist te kunnen raadplegen bij vragen.

Verwijzing VVE

- In sommige regio's is behoefte aan meer duidelijkheid over vervolgstappen bij niet-pluisscores
- In sommige regio's worden scores op screeningsinstrumenten wel standaard in dossiers genoteerd, bij andere niet.
- De doelgroep van de VVE, criteria voor verwijzing naar de VVE en mogelijkheden voor taaldiagnostiek zouden extra bekendheid mogen krijgen.
- Het toeleidingsformulier *Verwijzing VVE PSZ/KDV* kan vaker als hulpmiddel ingezet kunnen worden.

Advisering ouders

- In alle regio's is een ruime meerderheid op de hoogte van een aantal goede taaladviezen.
- Het gebruik van GGD informatiefolders is beperkt in de verschillende regio's.

Scholingsbehoefte

- In alle regio's geven de medewerkers aan behoefte te hebben aan bijscholing en aan extra ondersteuning bij taalscreening.

Conclusie

Medewerkers zien mogelijkheden om de toeleiding naar de VVE te verbeteren, onder andere door scholing, het hanteren van eenduidige criteria en de implementatie van beleid.

Aanbevelingen

De resultaten van dit onderzoek zijn op 3 juli 2014 besproken met vertegenwoordigers van de gemeente Alphen aan den Rijn (zie bijlage 1). Uit dit overleg zijn onderstaande twee aanbevelingen/acties voortgekomen.

1. Het wordt aanbevolen om op korte termijn scholing te ontwikkelen voor professionals op het gebied van de normale taalontwikkeling, taalontwikkelingsstoornissen, het hanteren en interpreteren van screeningsinstrumenten en het verwijzen voor nadere spraak-taaldiagnostiek. Expertise van een logopedist is hierbij in elke GGD regio gewenst.

2. Het wordt aanbevolen om de verwijzing naar VVE te verhelderen middels uniforme criteria voor toeleiding naar de VVE en eenduidige informatie naar professionals over dit beleid. Hierbij is aandacht nodig voor implementatie van beleid, zoals in de Werkinstructie JGZ/VVE en het toeleidingsformulier 'Verwijzing VVE PSZ/KDV' in alle regio's.

Inmiddels is er door de GGD Hollands Midden een mini-symposium over dit thema georganiseerd, getiteld 'Sprak-taal, signaleren, verwijzen, monitoren, VVE' (25 september 2014, Boskoop).

Projectgroep

Jeanet Smilde MSc – onderzoeksassistent, Hogeschool Utrecht

Fieke Bregman – staflogopedist GGD Hollands Midden (regio Gouda)

Marjolijn van Ommeren – staflogopedist GGD Hollands Midden (regio Leiden)

dr. Caren Lanting – senior onderzoeker, TNO, Leiden

prof. dr. Ellen Gerrits – lector logopedie, Hogeschool Utrecht

Contact

Ellen.Gerrits@hu.nl

september 2014